

حکمت

قرآن
سوره حج

و در راه خدا جهاد کنید و حق جهادش را ادا نمایید! او شما را برگزید و در دین (اسلام) کار سنگین و سختی بر شما قرار ندارد؛ از آیین پدرتان ابراهیم پیروی کنید؛ خداوند شما را در کتاب‌های پیشین و در این کتاب آسمانی «مسلمان» نامید.

تأملی در باب موسیقی دوران دفاع مقدس ایران و رفتارهای فردی ما

موسیقی؛ حلقه اتصال زندگی افراد به جنگ

سارا مؤمنی

دکترای مدیریت
رسانه

اعضای ارکستر سمفونیک تهران به مناطق جنگی و اجرای برنامه‌های مختلف برای رزمندگان و مردم مناطق جنگی اتفاق افتاد. نخستین سفر ارکستر سمفونیک تهران، سفری با اتوبوس و همراه تمام سازهای ارکستر و جمعیت تقریباً ۱۰۰ نفری از نوازندگان و گروه کر بود. فارغ از این سفر، این گروه موسیقی ۱۸ بار دیگر راهی جبهه‌های جنگ شد. نکته جالب توجه موسیقی در دوران جنگ، اثر متقابل این دو بر هم و در سبک زندگی افراد دوران جنگ بود. مثلاً اعضای ارکستر به جای کت و شلوار و پیراهن سفید، پیراهن‌های سربازی خاکی رنگ به تن کردند و برای اجرای برنامه‌های خود روی جعبه خالی مهمات و آذوقه می‌نشستند. علاوه بر این، بخش دیگری از موسیقی دوران جنگ به دست جوانانی ساخته شد که خودشان حضور مستمر در جبهه‌ها و عملیات مختلف داشتند.

علاوه بر تهییج و تقویت روحیه رزمندگان حاضر در صحنه جنگ، موسیقی روی نگه داشتن فضا و شور و حال پشت جبهه (همان جریان داشتن حیات در دوران جنگ در میان افراد و خانواده‌های رزمندگان) و ایجاد انگیزه میان افراد برای همکاری، کمک و اعزام به جبهه راهم به عهده داشت. بعد از جنگ، نهادهای فرهنگی مثل صداوسیما یا اردوهای راهبان نور، برای نمایش و معرفی سبک زندگی مردم در دوران جنگ، جوانانی که به جبهه‌ها رفتند و شهید، اسیر و جانباز شدند از موسیقی زمان جنگ کمک گرفتند.

علت این امر ریتم، کلام، متن و داستان موسیقی تولیدی موجود روزهای جنگ است که ایثار، تلاش، امید، تقوا، هویت ملی، ساده‌زیستی، استقلال، استقامت، مسئولیت و در یک کلام سبک زندگی جوان ایرانی را در دوران جنگ نشان می‌دهد.

و کیفیت نوع موسیقی خیلی مهم است.

گونه‌های مختلف موسیقی بسته به سبک و تولیدشان در ریتم، متن و محتوا و در نحوه ارائه و اجرا، همگی بر حال و روح افراد در زندگی شخصی اثرگذارند.

در واقع موسیقی یک نوع تغذیه ذهنی در سبک زندگی افراد است که دو وجه مسموم کننده و روح بخش دارد. اصطلاحاً به موسیقی، زبان و نیاز روح هم می‌گویند. اثر و جایگاه موسیقی در زندگی افراد جامعه آن قدر برجسته است که نه فقط در دوران جنگ کمرنگ نشد، بلکه افراد با آن زندگی می‌کردند و به عنوان بخشی از فراغت در زندگی ما جای گرفته بود.

موسیقی و جنگ

در تاریخ جنگ و در تمام جهان، موسیقی نقش پررنگی برای تقویت انگیزه و روحیه مبارزان، سربازان، خانواده‌ها و جوانان داشته است. این مسأله در تاریخ جنگ دفاع مقدس ما هم وجود داشت. گرچه جنگ هشت ساله زمانی به ما تحمیل شد که کشور به تازگی به پیروزی انقلاب اسلامی رسیده بود و تحولات و مسائل بنیادین در تمام عرصه‌ها وجود داشت و همین تحولات در عرصه موسیقی نیز اتفاق افتاد، به طوری که هنرمندان در کنار مردم و رزمندگان، با سلاح موسیقی به جنگ دشمن رفتند و به عنوان عامل روحیه بخش در تمام دوران جنگ حضور داشتند.

گره خوردن هنر با زندگی جاری افراد در جامعه، آن هنر را ماندگار کرده و بخشی جدایی‌ناپذیر از سبک زندگی آنها می‌شود تا آنجا که حتی مسیر زندگی‌شان را تغییر می‌دهد. موسیقی در دوران دفاع مقدس این اثرگذاری را روی زندگی افراد داشت.

میزان اهمیت موسیقی بر زندگی در دوران جنگ به قدری بود که سفر

گرچه ممکن است این طور به نظر برسد که در دوران جنگ، میزان فراغت، هنر، سفر و دیگر ابعاد سبک زندگی افراد پایین آمده و حتی حذف شده و به جای آن ابعادی مثل کار، برنامه ریزی، بهداشت، حضور اجتماعی، همکاری، همیاری و... اهمیت و ضرورت داشته است اما باید به این نکته توجه داشت زمانی که دوران‌های بحران زندگی جوامع انسانی از بیماری و بلایای طبیعی گرفته تا جنگ طولانی می‌شود، جنگ با تمام مسائل، سختی‌ها، رنج‌ها و آسیب‌هایش جزئی از زندگی مردم می‌شود.

مردم یاد می‌گیرند در شرایط جدید زندگی کنند و حیات و به تبع آن تحصیلات، ازدواج، تولد کودکان و زندگی فردی و جمعی روزمره مردم در جریان باشد.

رابطه تنگاتنگ موسیقی و سبک زندگی

یکی از مؤلفه‌های سبک زندگی که بر زندگی و شخصیت افراد تأثیر دارد، موسیقی است. موسیقی به عنوان یکی از هنرها برای ابراز بیان احساسات افراد در حالات مختلف است. تحقیقات علمی زیادی درباره موسیقی و اثر آن بر زندگی افراد انجام شده و نتایج جالب و قابل توجهی دارد. مثلاً این که گوش دادن به موسیقی خوب در کنار کارهایی که فرد انجام می‌دهد، باعث می‌شود فرد سریعاً احساس خستگی نکند و به راحتی سختی‌ها و دشواری‌های کار را تحمل کند. باید گفت موسیقی اگر درست انتخاب شود در کاهش میزان درد هم مؤثر است. بنابراین تأثیر موسیقی بر ذهن فرد انکارناپذیر است. گاهی به پرورش غم و افسردگی منجر می‌شود و گاهی نشاط‌آور و شادی بخش است. یعنی به تبع اثرپذیری ذهن و روح از موسیقی، رفتارهای عینی فرد در زندگی نیز شکل می‌گیرد.

پس از انتخاب گوش دادن به موسیقی به عنوان یک رفتار، چگونگی